

ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПУ ОБАЧНОСТІ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Фінансова звітність є важливою частиною функціонування підприємства, яка допомагає здійснювати підприємницьку діяльність, збирати та систематизувати звітні дані з метою надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

При цьому корисність інформації зростає, якщо вона є своєчасною і має прогнозований характер та зворотний зв'язок. Одним із принципів фінансової звітності, який допускає формування її елементів із використанням певних суб'єктивних суджень і розрахунків, є принцип обачності.

Підприємства, які складають звітність змушені постійно боротися з невизначеностями, які оточують їх фінансово-господарську діяльність, такі, як отримання сумнівних боргів, ймовірний строк служби машин та обладнання, кількість можливих гарантійних ремонтів. Така невизначеність визнається за допомогою розкриття їх характеру та дотримання принципу обачності при складанні звітності підприємства.

Сутність принципу обачності полягає в тому, що найбільш ліквідне майно підприємства у звітності повинно оцінюватися, виходячи з мінімальної вартості з двох оцінок: ринковій вартості або вартості придбання, а дебіторська заборгованість - у сумі ймовірного її отримання. На практиці вищезазначене реалізується шляхом створення резервів [1, с. 82].

Так як обачність зумовлена невизначеністю певних подій (отримання сумнівних боргів, строку експлуатації основних засобів тощо), то при оцінці наведеної у звітах інформації слід уникати завищення активів і доходів або заниження витрат і зобов'язань підприємств. Це означає, що збитки та

зобов'язання потрібно відображати в бухгалтерському обліку відразу ж після отримання свідчень про ймовірність виникнення, а активи та доходи - лише тоді, коли вони реально отримані або зароблені.

Якщо розглядати принцип обачності з точки зору потенційних інвесторів (стабільне нарощування його капіталу для виконання зобов'язань перед учасниками бізнесу та подальшого розширення господарської діяльності), то суперечностей із іншими принципами фінансової звітності він не має, як стверджують Я. Соколов і С. Бичкова [2, с. 57], оскільки уточнює і доповнює кількісні та якісні ознаки елементів фінансової звітності.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3]: обачність - застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Майже аналогічне визначення цього принципу наведене в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», де зазначено, що цей принцип застосовується в бухгалтерському обліку, ігноруючи назву самого стандарту.

Наведені визначення принципу обачності спрямовані на встановлення інформаційної цінності фінансової звітності, яка полягає в прогнозованості, що досягається за допомогою оцінки її елементів у такий спосіб, щоб забезпечити зіставність майбутніх сум погашення зобов'язань за рахунок реальної вартості утримуваних активів, а також для оцінки доходів і витрат звітного періоду, що беруть участь у розрахунку звітних фінансових результатів. Тому судження щодо цього принципу характеризуються такими критеріями його визнання, як невизначеність, обережність і нейтральність [4, с. 9].

Здавалося б, що зазначений принцип виконати легко. Однак особи, які ведуть облік та складають фінансові звіти, стикаються із невизначеністю через недосконалість організаційних заходів (або їх невиконанням), а іноді і фінансовою неможливістю з об'єктивних причин отримати оцінку об'єктів обліку. До того ж, бухгалтери не можуть вплинути на вирішення цих питань, а

можуть лише здійснити певні дії щодо їх формалізації (подати службові записки до керівництва, проекти розпорядчих документів тощо).

За таких обставин дуже важливо закріпити вибір принципу стосовно обліку конкретного об'єкта, що буде підставою для його оцінки і подальшого відображення результатів у бухгалтерському обліку.

Формування корисної інформації із дотриманням встановлених принципів фінансової звітності під впливом принципу обачності дає змогу встановити межі застосування суб'єктивних суджень і розрахунків у процесі оцінки та визначення окремих її елементів, що сприяє прийняттю відповідних управлінських рішень [4, с. 12].

Отже, дотримуючись принципу обачності, при складанні звітності, слід виходити з інтересів її користувачів, які очікують максимально правдиве відображення звітної інформації про діяльність підприємства.

Однак, слід зазначити, що у зв'язку з прийняттям змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» з 10-ти принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності залишилося 7. Зокрема, не буде принципів обачності, історичної (фактичної) собівартості та періодичності.

Література

1. Безверхий, К. Принципи бухгалтерського обліку та їх вплив на обліково-звітну інформацію підприємства / Костянтин Безверхий // Галицький економічний вісник. - 2012. - № 6 (39). - С. 76-92.

2. Соколов, Я. В. Принцип осмотрительности (консерватизма) в бухгалтерском учете [Текст] / Я. В. Соколов, С. М. Бычкова // Бухгалтерский учет. - 1999. - № 5. - С. 54-59.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

4. Кучеренко, Т. Принцип обачності у фінансовій звітності [Текст] / Тамара Кучеренко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2009. - № 2. - С. 8-13.